

TÁJÉKOZTATÓ
A GYERMEKVÉDELMI, GYÁMÜGYI TERÜLETEN
2015. JANUÁR 1-JÉTŐL HATÁLYOS JOGSZABÁLYI VÁLTOZÁSOKRÓL
A MEGYEI, FŐVÁROSI KORMÁNYHIVATALOK SZOCIÁLIS ÉS GYÁMHIVATALAI,
VALAMINT JÁRÁSI, KERÜLETI GYÁMHIVATALAI RÉSZÉRE

I. A megelőző pártfogás jogintézményének bevezetése

1. A bevezetés összefoglalása

A Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégiáról, valamint végrehajtásának a 2012–2014. évekre szóló kormányzati intézkedési tervéről szóló 1430/2011. (XII. 13.) Korm. határozat Mellékletének I.9. pontja kimondja, hogy ki kell dolgozni a megelőző pártfogás rendszerét, és be kell illeszteni a fiatalok pártfogásának intézményét a gyermekvédelem rendszerébe a gyermekkorú és fiatalok szabálysértést, bűncselekményt elkövetők szocializációjának és reszocializációjának elősegítése érdekében.

Az egyes törvényeknek a gyermekek védelme érdekében történő módosításáról szóló 2013. évi CCXLV. törvény módosított több törvényt, így a Gyermekvédelmi törvényt is, melynek alapján

- a megelőző pártfogás 2015 januárjától való bevezetése az időben történő beavatkozást, segítségnyújtást jelenti, ha a gyermek ellen elzárással is büntethető szabálysértés, vagy bűncselekmény megvalósítása miatt indult eljárás,
- célja a szocializáció elősegítése, a bűnismétlés megelőzése, minél korábbi szakaszban, mert az elhúzódó büntetőeljárások során a fiatalok terheltek nem kapják meg a szükséges segítséget és támogatást a visszaesés megakadályozása, a társadalomba való beilleszkedés érdekében, és a gyermekkorú elkövetőkkel sem tud adekvát módon foglalkozni a gyermekjóléti alap- és szakellátás.

A megelőző pártfogás a gyámhatóság által folytatott eljárás keretében, a gyermek védelembe vétele mellett, annak specifikus kiegészítéseként került szabályozásra.

2. Gyakorlati működése

A jogintézmény alapvető kiindulási elve, hogy a megelőző pártfogás intézményének kialakításakor mind a gyermekvédelmi, mind a büntető igazságszolgáltatási rendszer megőrzi a saját struktúráját, kellően rugalmas kereteket biztosítva a szorosabb és hatékonyabb együttműködésre. A megelőző pártfogás a védelembe vételi eljárás keretében, annak specifikus kiegészítéseként került szabályozásra, arról a járási, kerületi gyámhivatal határoz, a szükséges magatartási szabályok előírását a védelembe vételi eljárás során rendelik el. A pártfogó felügyelő részt vesz mind az elrendelés szükségességéről való döntés megalapozásában (környezettanulmány, kockázatértékelés), mind tartalmi elemeinek meghatározásában (magatartási szabályok kiválasztása), és közreműködik a végrehajtásban.

A gyámhatóság a bűncselekmény vagy az elzárással is sújtható szabálysértés elkövetése miatt indult védelembe vétel iránti eljárás során, vagy már fennálló védelembe vétel mellett megkeresi a pártfogó felügyelői szolgálatot (a továbbiakban: PFSZ), annak érdekében, hogy a pártfogó felügyelő a gyermek bűnismétlés, bűnözői életpályára való

hajlamosság szempontjából történő kockázatértékelését, környezettanulmányt elvégezze. Erre 30 nap áll rendelkezésre.

A kockázatértékelés során a gyermek bűnismétlési kockázatának fokát differenciálja a pártfogó. Az értékelés szempontrendszerét az igazságügyi ágazathoz tartozó végrehajtási szabály, a Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet tartalmazza.

- Bűnmegelőzési szempontból magas kockázat esetén a gyámhatóság elrendeli a megelőző pártfogást és a védelembe vételt, ha arra korábban még nem került sor. Ebben a döntésben történik a szükséges magatartási szabályok megállapítása, együttműködésre és meghatározott időszakonként személyes találkozási kötelezése a gyermeknek és a szülőknek. A szükséges magatartási szabályokra a szakemberek tesznek javaslatot az eljárás során és a tárgyaláson a gyermeket, valamint a szülőket is meghallgatja a gyámhatóság. A tárgyaláson részt vesz a megelőző pártfogó és a gyermekjóléti szolgálat családgondozója is.
- Bűnmegelőzési szempontból közepes kockázat esetén, az összes körülmény figyelembevételével a gyámhatóság mellőzheti a megelőző pártfogás elrendelését, de ebben az esetben fél év elteltével felül kell vizsgálnia a döntését és értékelni, hogy megváltoztak-e a gyermek körülményei. Ebbe a folyamatba a gyámhatóság bevonhatja a pártfogó felügyelői szolgálatot.
- A közepesnél alacsonyabb fokú kockázat esetén a gyámhatóság mellőzi a megelőző pártfogás elrendelését.

A járási, kerületi gyámhivatal – már fennálló védelembe vétel esetén – megküldi PFSZ számára a védelembe vételt elrendelő határozatát és a gyermekjóléti szolgálatnak a megelőző pártfogás elrendelésére vonatkozó javaslatát. A végrehajtási szabály lehetőséget teremt a gyermekjóléti szolgálat számára a PFSZ-szel együttes környezettanulmány végzésére. A gyámhatóság a PFSZ kockázatértékelése alapján tárgyalást tart, melyen a gyermek, a szülő vagy más törvényes képviselő, a gyermekjóléti szolgálat családgondozója, valamint magas kockázatú gyermek esetén a megelőző pártfogóként kijelölhető pártfogó felügyelő minden esetben részt vesz. Amennyiben a gyámhatóság a tárgyalásra meghívja a PFSZ-t is, felhívja a gyermekjóléti szolgálatot, hogy küldje meg a PFSZ részére a gyermekjóléti szolgálat által készített környezettanulmányt, gondozási tervet, adatlapokat.

A megelőző pártfogás keretében a gyermek érdekében együttműködik a gyermekjóléti szolgálat és a megelőző pártfogó, közösen igyekeznek elérni a gyermek magatartásának megváltozását és a kiváltó okok feltárását, kezelését, megszüntetését. A megelőző pártfogás fennállása alatt a megelőző pártfogó és a gyermekjóléti szolgálat családgondozója – a jelzőrendszer más tagjának szükség szerinti bevonásával – esetmegbeszélést tarthat, az információk áramlása és az eredményes védelembe vétel érdekében.

Legalább fél éves kedvező tapasztalatok alapján – a megelőző pártfogó és a gyermekjóléti szolgálat javaslatára – a megelőző pártfogást a járási, kerületi gyámhivatal megszünteti. Ha ilyen javaslat nem érkezik és a szülő, a gyermek sem kérte a megelőző pártfogás megszüntetését, a járási, kerületi gyámhivatal évente vizsgálja felül fenntartásának szükségességét.

A pártfogó felügyelő tehát részt vesz

- az elrendelés szükségességéről való döntés megalapozásában, ennek érdekében környezettanulmányt, kockázatértékelést készít,
- a magatartási szabályok kiválasztásában, és

- a végrehajtásban, vagyis a bűnmegelőzési szempontú magatartási szabályok betartását, a gyermek fejlődését értékeli.

A megelőző pártfogás fenntartható a gyermek nevelésbe vételének, vagyis a családból történő kiemelésének elrendelése esetén is. Amennyiben a járási, kerületi gyámhivatal a gyermek megelőző pártfogását elrendelte, majd ezt követően megtörténik a gyermek nevelésbe vétele, azaz családból való kiemelése, ez nem szünteti meg automatikusan a megelőző pártfogást, hanem amennyiben annak fenntartása a gyermek érdekében áll és attól eredmény várható, azt a gyámhivatal fenntartja. Ennek indoka, hogy ha a megelőző pártfogás már elrendelésre került, a nevelésbe vett, tehát családjából kiemelt gyermek esetén is szükséges és indokolt a bűnmegelőzési szempontú tevékenység biztosítását folytatni. A nevelőszülő vagy a gyermekotthon ugyanis a gyermek családot pótló ellátását biztosítja, a gyermekvédelmi gyám pedig a gyermek érdekeinek következetes érvényesítésére, a törvényes képviselőt ellátására hivatott, nem a bűnmegelőzési szempontú tevékenység biztosítására.

A megelőző pártfogást a járási, kerületi gyámhivatal megszünteti, ha a fiataikorúval szemben valamilyen büntetőjogi következményt alkalmaznak, így ha:

- a fiataikorúval szemben pártfogó felügyelet intézkedést alkalmaztak,
- a fiataikorú javítóintézeti nevelését rendelte el a bíróság,
- a fiataikorú szabadságvesztés büntetését rendelte el a bíróság

A gyermek nagykorúvá válásával megszűnik a megelőző pártfogás.

A megelőző pártfogást elrendelő határozat ellen a jogorvoslati lehetőségek az általános eljárásrend szerint biztosítottak. A megelőző pártfogást hivatalból évente felül kell vizsgálni. A felülvizsgálatra az ügyfelek kérelemére, és a megelőző pártfogó felügyelő, valamint a gyermekjóléti szolgálat kezdeményezésére is sor kerülhet.

3. Jogszabályi háttér

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 5. § ty) pont, 15. § (4) bekezdés i) pont, 39. § (4) bekezdés, 68/D. §, 69. §, 86. § (1) bekezdés j) pont, 101. § (2) bekezdés d) pont, 135. § (1) bekezdés h) pont, 135. § (4) bekezdés, 169. §
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 5/A. § (3) bekezdés a) pont, 7/A. § a) pont, 86. § (3) bekezdés, 88. § (1a) bekezdés, 89. § (2) bekezdés, 90. § (3)-(4) bekezdései, 91/K-R. §, 94. § (1) bekezdés, 96. § (3) bekezdés, 97. § (1) bekezdés i) pont, 97. § (1a) bekezdés, 98. § (1) bekezdés, 100. § (2) bekezdés b) pont, 102. § (1)-(1a) bekezdései, 105. § (1) bekezdés, (4) bekezdés, 107. § (3) bekezdés b)-c) pontjai, 109. § (1)-(4) bekezdései, 110. § (1) bekezdés k) pont, 192. §
- a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 4. § n) pont, 23. § (1) bekezdés
- a gyámhatóságok, a területi gyermekvédelmi szakszolgálatok, a gyermekjóléti szolgálatok és a személyes gondoskodást nyújtó szervek és személyek által kezelt személyes adatokról szóló 235/1997. (XII. 17.) Korm. rendelet 1. melléklet
- a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről szóló 15/1998. (IV. 30.) NM rendelet 13/A. §, 14/B. §, 15. § (5a) bekezdés, (8) bekezdés g) pont, 16. § (1) bekezdés a) pont, (6) bekezdés, 19. § (1)-(2) bekezdései, 20. § (1) bekezdés, (2a)

bekezdés, (3) bekezdés, 21. § (1) bekezdés, (2a) bekezdés, (3) bekezdés, 22. § (2a) bekezdés, 22. § (5) bekezdés a) pont, 22/C. §, 85. § (6)-(7) bekezdései, 150. §, 153. § (4) bekezdése Pártfogó Felügyelői Szolgálat tevékenységéről szóló 8/2013. (VI. 29.) KIM rendelet 3. §, 9. § (1) bekezdés d) pont, 13. §, 15-16/B. §, 19-19/M. §, 54. § (4) bekezdés, 59. §, 60. § (3)-(4) bekezdései, 61. § (2) bekezdés

II. A javítóintézeti nevelésre, ellátásra vonatkozó új szabályozás

A büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 2015. január 1-jén hatályba lép. Ezzel kapcsolatosan a Gyvt. módosítása a javítóintézeti nevelésre vonatkozó rendelkezések törvényi szabályozása közötti összhangot teremti meg. A Bv. tv. a javítóintézeti nevelés és a fiatalkorúak előzetes letartóztatása tekintetében ugyanis számos, eddig a javítóintézetek rendtartásáról szóló 30/1997. (X. 11.) NM rendeletben szereplő rendelkezést emelt törvényi szintre, tekintettel arra, hogy azok a fiatalkorúak alapvető jogait érintik. Az alapvető jogok és azok arányos korlátozásának szabályai a fiatalkorúak esetében a Bv. tv. mellett a Gyvt. szabályozási körét is érintik.

A javítóintézeti nevelés, mint intézkedés végrehajtása során a fiatalkorúak jogait és kötelezettségeit a Bv. tv. tartalmazza, és főszabályként meghatározza azokat az okokat, amelyek esetében a javítóintézetben elhelyezettek jogai korlátozhatóak, valamint rögzíti a korlátozás mértékét. A Bv. tv. olyan alapvető rendelkezéseket állapít meg, amelyek a gyermek mindenekfelett álló érdekeit hivatottak biztosítani jogainak védelme által. Rendezi a fiatalkorú törvényes képviselőének szabályait, a szülő, illetve más törvényes képviselő tájékoztatáshoz való jogát és rögzíti együttműködési kötelezettségét. A javítóintézeti nevelésre ítélték és az előzetes letartóztatásukat javítóintézetben töltő személyek jelentős része tizennyolc év alatti. Ők az ENSZ Gyermekjogi Egyezménye és a Gyvt. alapján gyermeknek minősülnek, esetükben a gyermeki jogok érvényesülését fokozottan figyelembe kell venni. Erre tekintettel gondoskodni kell a fiatalkorúak számára az életkorukhoz és egyéni szükségleteikhez igazodó ellátás, nevelés, oktatás és képzés, valamint szüleikkel, családjukkal való kapcsolattartás biztosításáról. Ez a javítóintézeti nevelés céljaival is összhangban áll, mivel hatékonyan szolgálja a bűnelkövető fiatalkorúak társadalomba való visszailleszkedését, és ilyen módon a felnőttkori bűnözővé válás megelőzését.

A Gyvt. a gyermekvédelmi rendszer részeként működő javítóintézet, mint intézmény működésének meghatározásáról, valamint a fiatalkorúak ellátásával, nevelésével kapcsolatos szabályokról rendelkezik. Előírja, hogy az ideiglenes hatállyal elhelyezett vagy nevelésbe vett, javítóintézetben ellátott fiatalkorúnak a gondozási helye előzetes egyeztetés alapján fogadja a fiatalkorút a szabadsága időtartama alatt. Ebben az esetben a fiatalkorú utazási és étkezési költségét a javítóintézet biztosítja. A rendelkezés a Bv. tv. 357. § (2) bekezdésének végrehajtását szolgálja, amely értelmében a javítóintézet elősegíti, hogy a nevelésbe vett kapcsolata ne szakadjon meg a gondozást korábban ellátó gyermekotthonnal vagy nevelőszülővel. Tekintettel arra, hogy a családjából kiemelt gyermek gondozási helye a javítóintézeti nevelés időtartama alatt a központi költségvetésből támogatásban nem részesülhet, ha a szabadsága alatt a javítóintézettel egyeztetve fogadja a gyermeket, az utazási és az étkezési költséget – az eddigi gyakorlatnak megfelelően – a javítóintézet biztosítja.

A Gyvt. a „fiatalkorú” fogalmát, mint büntetőjogi szempontú fogalmat a javítóintézeti neveléssel és ellátással összefüggésben használja. A „hagyományos” gyermekjóléti és gyermekvédelmi ellátások és szolgáltatások tekintetében a Gyvt. továbbra is a „gyermek”, mint 18. életévét be nem töltött kiskorú, és a „fiatal felnőtt” (24. életévét be nem töltött

nagykorú személy) fogalmakat használja. A Gyvt. adatkezelési és nyilvántartási rendelkezései között szerepelnek a javítóintézet által a fiatalok személyes adatainak nyilvántartására, kezelésére és az adatszolgáltatásra vonatkozó szabályokat.

A Bv. tv. 347. § (1) bekezdés a) pontja szerint a javítóintézet vezeti a fiatalok nyilvántartását. Erre tekintettel a javítóintézeti ellátás Gyvt.-ben történő szabályozásával összefüggésben a Gyvt. adatkezelési és nyilvántartási rendelkezései között szerepelnek a javítóintézet által a fiatalok személyes adatainak nyilvántartására, kezelésére és az adatszolgáltatásra vonatkozó szabályok is.

Kiemelendők az anya-gyermek (indokolt esetben apa-gyermek) együttes elhelyezésének körülményeire, tárgyi feltételeire, a gyermek számára biztosított ellátásra vonatkozó rendelkezések, melyek megegyeznek a személyes gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi intézményekben történő kiskorú anya és gyermeke elhelyezésére vonatkozó szabályokkal. Ugyanilyen jelentős a fiatalok eltávozásra és szabadságra engedése érdekében a javítóintézet által elvégzendő előkészítő, egyeztető feladatok szabályozása, amelyek garantálják, hogy a fiatalok a szabadság, illetve eltávozás ideje alatt ne érhék a fejlődését hátráltató káros hatások.

A javítóintézetek rendtartásáról szóló miniszteri rendelet a fentiek felül a javítóintézetbe történő befogadás, a fiatalok és gyermeke együttes elhelyezése, az engedély nélküli eltávozás, valamint az elbocsátás eseteire határoz meg a gyámhatóságok részére feladatokat a következők szerint:

Befogadás:

- ha a befogadaskor a javítóintézet igazgatója tudomást szerez arról, hogy a fiatalok gyermeke felügyelet nélkül maradt, erről haladéktalanul értesíti a kiskorú lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt vagy – hivatali időn kívül – az általános rendőri szervet;
- a javítóintézet a fiatalok befogadásáról – a befogadás és a várható elbocsátás napjának megjelölésével – nyolc napon belül írásban értesíti a fiatalok lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, a nevelésbe vett, illetve az ideiglenes hatállyal elhelyezett fiatalok nevelésbe vételét vagy ideiglenes elhelyezését elrendelő járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt;
- a befogadásról szóló értesítéssel egyidejűleg a javítóintézet megkeresi az illetékes települési önkormányzat jegyzőjét, illetve a járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt egy naprakész környezettanulmány elkészítése és annak a javítóintézet részére történő megküldése érdekében;
- nevelésbe vett fiatalokról készített pedagógiai és pszichológiai vélemény, valamint az egészségi állapotára vonatkozó adatok beszerzése érdekében a javítóintézet megkeresi a nevelésbe vételt elrendelő járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, ezzel egyidejűleg tájékoztatást kér a fiatalok eddigi életútjáról és családi kapcsolatairól.

Fiatalok és gyermeke együttes elhelyezése:

- a fiatalok és gyermeke együttes elhelyezéséről a javítóintézet értesíti a fiatalok lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, és kéri a gyámrendelés szükségességének vizsgálatát.

Kapcsolattartás:

- a javítóintézet félévente tájékoztatja a fiatalok törvényes képviselőjét, a fiatalok ügyében eljáró járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, valamint nevelésbe vett gyermek esetében a kapcsolattartásra jogosult szülőt a fiatalok magatartásának, szorgalmának alakulásáról, jutalmazásáról és fegyelmi büntetéséről;

- a javítóintézet a gyermek nevelésbe vétele ügyében eljáró járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt mindezeken túl a fiataalkorú és a kapcsolattartásra jogosult szülő közötti kapcsolat alakulásáról is tájékoztatja;
- ha az ideiglenes hatállyal elhelyezett vagy nevelésbe vett fiataalkorút az eltávozás vagy a szabadság alatt a vele kapcsolattartásra jogosult szülő, vagy más hozzátartozó fogadja, ehhez a fiataalkorú nevelésbe vétele ügyében eljáró járási (fővárosi kerületi) gyámhivatal hozzájárulását is be kell szerezni;
- az eltávozás és a szabadság engedélyezéséről és időtartamáról előzetesen írásban vagy elektronikus úton tájékoztatni kell a fiataalkorú lakóhelye szerinti járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt és a fiataalkorú gyermekvédelmi gyámját.

Engedély nélküli eltávozás:

- a szökésről a javítóintézet tájékoztatja a fiataalkorú lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt.

Elbocsátás:

- a javítóintézet a 18 év alatti fiataalkorú végleges elbocsátása esetén az elbocsátás várható időpontjáról tájékoztatja a fiataalkorú lakóhelye szerinti járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, és ezzel egyidejűleg megküldi a fiataalkorúról készített nevelői véleményt;
- a fiataalkorú ideiglenes és végleges elbocsátásáról és annak időpontjáról a javítóintézet értesíti a fiataalkorú lakóhelye szerinti járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, a nevelésbe vett fiataalkorú nevelésbe vételét elrendelő járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt;
- ha a törvényes képviselő vagy a megbízottja a fiataalkorúért nem jelenik meg, a javítóintézet értesíti a fiataalkorú lakóhelye szerint illetékes járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, illetve nevelésbe vett fiataalkorú esetében a nevelésbe vételt elrendelő járási (fővárosi kerületi) gyámhivatalt, és a fiataalkorút huszonnégy órán belül a lakóhelyére, illetve a járási (fővárosi kerületi) gyámhivatal által kijelölt gondozási helyre kíséri, majd ott meggyőződik a fiataalkorú megfelelő elhelyezéséről.

Az új javítóintézeti rendtartás kidolgozása során megtörtént továbbá a korábbi Rendtartás elavult jogi terminológiájának, az intézményrendszernek és a javítóintézetben foglalkoztatottak szakképesítésének felülvizsgálata is.

Módosuló jogszabályok:

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 10. § (2) bekezdés, 66/M-Q. §-ok, 135. § (1)-(2) bekezdései, 135/A. § (1a) bekezdés, 139/A. §, 141/E. § (4) bekezdés, 141/F. § (1) bekezdés
- 1/2015. (I.4.) EMMI rendelet a javítóintézetek rendtartásáról – a gyámhatósági hatásköröket érintően 13. § (5) bekezdés, 17. § (1) bekezdés, (4)-(5) bekezdései, 21. § (1) bekezdés, 36. § (1)-(2) bekezdései, 38. § (3)-(4) bekezdései, 40. § (2) bekezdés, 46. § (5) bekezdés, 48. § (3) bekezdés, 49. §

III. Egyéb változások a gyermekvédelmi, gyámügyi igazgatás területén

1. A szolgáltatói nyilvántartásba történő bejegyzés feltételeinek változása

Több, ideiglenes hatállyal bejegyzett intézmény nem tudja teljesíteni a tárgyi, illetve személyi feltételeket a határozatlan idejű bejegyzéshez. A további folyamatos működés biztosítása érdekében a kormányrendeleti módosítás lehetővé teszi az ideiglenes hatályú bejegyzések 2016. december 31-éig történő meghosszabbítását a hatályos szabályozásban foglalt feltételek fenntartása mellett. A meghosszabbításról a szociális és gyámhivatalnak 2015. március 15-éig hivatalból kell döntenie, a döntés jogerőre emelkedéséig az ideiglenes hatályú bejegyzések hatálya meghosszabbodik.

Az ellenőrzés során a módszertani intézmények döntési felelősségébe kerül, hogy szakértői közreműködésük során lefolytatnak-e helyszíni ellenőrzést.

A rendeletmódosítás igazodik a módosult törvényi szabályokhoz, amely szerint a szolgáltatói nyilvántartással kapcsolatos kérelmek már csak elektronikus úton nyújthatók be. Emellett az engedélyes bejegyzése, az adatmódosítás és az engedélyes törlése iránti eljárásokban, valamint a bejelentési kötelezettség teljesítése során a fenntartó meghatalmazásával a szolgáltatások igénybe vevőinek adatairól vezetett központi elektronikus nyilvántartási rendszerbe történő adatszolgáltatásra kijelölt e-képviselő is eljárhat.

Módosuló jogszabály:

- a szociális, gyermekjóléti és gyermekvédelmi szolgáltatók, intézmények és hálózatok hatósági nyilvántartásáról és ellenőrzéséről szóló 369/2013. (X. 24.) Korm. rendelet 1. § 1) pontja, 10. § (1) bekezdés, 11. § (2) bekezdés, 15. § (1)-(3) bekezdései, 16. § (1)-(2) bekezdései, (2a) bekezdés, 17. § (2)-(3) bekezdései, 37. § (2) bekezdés, 42. § (2) bekezdés, 50. § (1) bekezdés, 1. melléklet, 5. melléklet

2. Nevelésbe vétel új esete

2015. január 1-jével a Gyvt.-be bekerült a nevelésbe vétel egy új esete, mely szerint a szülői felügyelet megszüntetése iránti per indítása esetén a szülők szülői felügyeleti joga a perindítástól kezdődően szünetel, ezért nem indokolt, hogy a gyermek továbbra is ideiglenes hatályú elhelyezés alatt álljon. A gyermek helyzetének teljesebb körű rendezését teszi lehetővé a nevelésbe vétel elrendelése.

Módosuló jogszabályok:

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 78. § (1) bekezdés a) pont ab) alpontja
- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 96. § (3) bekezdés

3. A gyermekjogi képviselőre vonatkozó tájékoztatási kötelezettség előírása

A Gyer. kisebb mértékű módosításának indoka, hogy a nevelésbe vett gyermek és szülei számára szükséges határozatba foglalni a gyermekjogi képviselőre vonatkozó tájékoztatást is, amely módosítás hozzájárul a gyermeki jogok érvényesüléséhez.

Módosuló jogszabály:

- a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet 102. § (1) bekezdés n) pontja

4. Gyámhivatali illetékesség változása

2014. december 31-éig Budapest Főváros területén az V. kerületi gyámhivatal járt el az örökbefogadással és a kísérő nélküli kiskorúak ideiglenes hatályú elhelyezésével, valamint a menekült, oltalmazott státuszt kapott gyermekek nevelésbe vételének ügyével kapcsolatban.

A módosítás eredményeként az V. kerületi gyámhivatal továbbra is ellátja a kísérő nélküli kiskorúakkal, menekült és oltalmazott gyermekekkel kapcsolatos ügyek intézését, az örökbefogadással összefüggő ügyek intézésére pedig a XI. kerületi gyámhivatal lesz kijelölve.

Módosuló jogszabály:

- a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet 7. § (2) bekezdés, 27/A. §

5. A nevelőszülői jogviszony szüneteltetése a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonyban álló személy más munkaviszonyában kezdeményezett nyugdíjazásával összefüggésben

Ha a nevelőszülő a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonya mellett folytatott más jogviszonyában kéri nyugdíjaztatását, a hatályos szabályok alapján ehhez legalább egy napon nem állhat biztosítással járó jogviszonyban. Utána nyugdíjasként már ismét foglalkoztatható lesz, de mindenképpen lesz egy lefedetlen időszak, ami a nevelőszülőnél elhelyezett gyermek(ek) gondozási helye, gondozási napjai szempontjából problémát jelent. A társadalombiztosítási nyugellátásról szóló törvény alapján azon az egyetlen napon tehát, amelytől kezdődően a nevelőszülőnek az öregségi nyugdíjat, résznyugdíjat vagy a korhatár előtti ellátást megállapítják, nem állhat nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonyban sem.

A Gyvt. módosítása értelmében a nevelőszülő kérelmére a működtető szünetelteti a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszonyt arra a napra, amelytől kezdődően a nevelőszülő öregségi nyugdíjat, korhatár előtti ellátást, szolgálati járandóságot stb. kíván igényelni. A nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony szüneteltetéséről a működtető értesíti a gyámhatóságot, azonban a nevelőszülőnél elhelyezett gyermek gondozási helyét kizárólag a jogviszony szüneteltetése miatt megváltoztatni nem lehet.

A módosítás tehát a hiányzó (legalább) egy napra is jogszerűvé teszi a gyermek nevelőszülőnél való nevelkedését, annak érdekében, hogy ne kelljen a gondozási helyét megváltoztatni és a nevelőszülő folyamatosan jogosult legyen a gyermek után járó ellátások, juttatások igénybevételére. A szüneteltetés időtartamában azonban a nevelőszülő a nevelőszülői díjra nem jogosult.

E Gyvt. módosításhoz kapcsolódóan megtörtént az Nszz. szintű szabályok megalkotása is, megállapítva erre az esetre a nevelőszülő és a működtető közötti megállapodás megkötésének

szabályait. Meghatározásra kerültek a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony szüneteltetésével kapcsolatos működtetői és nevelőszülői feladatok a határidők megjelölésével.

Módosuló jogszabályok:

- a gyermekek védelméről és a gyámsági igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 66/D. § (15)-(18) bekezdései
- a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony és a helyettes szülői jogviszony egyes kérdéseiről szóló 513/2013. (XII. 29.) Korm. rendelet 17/A. §

IV. Az otthont nyújtó és utógondozói ellátásban részesülők természetbeni juttatása

1. Nevelésbe vett gyermekek, tanulói jogviszonyban álló, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek számára ingyenes gyermekétkeztetés és tankönyvellátás biztosítása célzott természetbeni juttatásként

Mivel a Gyvt. alapján a nevelésbe vett gyermek és a tanulói, hallgatói jogviszonnyal rendelkező utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt halmozottan hátrányos helyzetűnek minősül, indokolt volt megteremteni a nevelésbe vett gyermek és a tanulói jogviszonnyal rendelkező, nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt 100%-os normatív kedvezményre való jogosultságát is a gyermekétkeztetés tekintetében, mely a következő intézményekben vehető igénybe:

- a bölcsődében, hetes bölcsődében,
- az óvodában,
- a nyári napközis otthonban,
- az általános és középiskolai kollégiumban, illetve az itt szervezett externátusi ellátásban,
- az általános iskolai, továbbá - ha külön jogszabály másképpen nem rendelkezik - középiskolai menzai ellátás keretében.

A nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermek és a tanulói jogviszonyban nem álló, illetve nem nappali rendszerű iskolai oktatásban részt vevő utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt után továbbra sem jár normatív kedvezmény.

Hasonlóan, a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény 4. § (2) bekezdés e) pontja értelmében valamennyi rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülő gyermek ingyenes tankönyvellátásra jogosult. A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre való jogosultság a gyermek hátrányos, halmozottan hátrányos helyzete megállapításának egyik feltétele, ezért indokolt volt a megteremteni a nevelésbe vett gyermek és a tanulói jogviszonnyal rendelkező, utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőtt ingyenes tankönyvellátásra való jogosultságát is.

A nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben ideiglenes hatállyal elhelyezett tanuló továbbra sem jogosult ingyenesen a tankönyvekre.

A módosítás javítja a nevelésbe vett gyermekek, tanulói jogviszonnyal rendelkező utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttek ellátásának színvonalát azzal, hogy az

ellátásukra rendelkezésre álló forrást az étkeztetésükért, tankönyveikért fizetendő térítési díj nem terheli, így más ellátási szükségletükre több forrás fordítható. Ezzel egyidejűleg a központi költségvetésből biztosított állami támogatás célzottabbá válik.

Felhívjuk a figyelmet arra, hogy a nevelőszülőnél, gyermekotthonban vagy más bentlakásos intézményben ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekek, tanulók továbbra sem jogosultak a gyermekétkeztetés 100%-os normatív kedvezményére, illetve az ingyenes tankönyvellátásra az elhelyezés átmeneti jellege miatt, mely alátámasztja, hogy az ideiglenes hatályú elhelyezést nem lehet a nevelésbe vétel előkészítő intézkedéseként alkalmazni.

A módosítás 2015. július 1-jén lép hatályba.

Módosuló jogszabályok:

- a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 151. § (5) bekezdés e) pont, 151. § (8) bekezdés
- a nemzeti köznevelés tankönyvellátásáról szóló 2013. évi CCXXXII. törvény 4. § (2) bekezdés

Budapest, 2015. január 14.